

OBJEVOVÁNÍ ČESKÉHO BAROKA

Žena krásná náramně. Soubor svatojanských kázání a jiných spisů z doby opata Václava Vejmluvy. Připravil, úvodem, doslovem a poznámkami opatřil kolektiv pod vedením prof. dr. Milana Kopeckého. Společnost Cisterciána Sarensis, Žďár nad Sázavou 1998.

Za finanční podpory Komerční banky v Jihlavě vychází soubor barokních kázání z první třetiny 18. století, který dokládá vysokou uměleckou úroveň české barokní literatury. Spis, který je editován v esteticky působivě grafické a knihvazačské úpravě, je věnován památce dr. Bohumíra Lifky, který připravil k vydání knihu žďárských barokních tisků pod názvem *Medetokoucí sláva na hůře Libanu* již na sklonku 60.let; spis však vyšel až roku 1995 v Kostelním Vydří a lze jej pokládat za první díl celé edice. Badatelský, editorský a překladatelský kolektiv za vedení zkušeného brněnského medievisty prof. Kopeckého (Michaela Horáková, Kristina Kallertová, Libor Kysučan, Jiří Pospíšil) vykonal kus poctivé práce: jednak připravil texty k vydání, jednak je opatřil poznámkami a — pokud nešlo o české texty, ale o latinské a německé — pořídil český překlad a v poznámkové části knihy editoval i originál.

Žďárský cisterciácký klášter mířil v barokní době k vrcholu své slávy. Ta byla spjata s přípravami oslav pětisetletého výročí založení kláštera (1234, ale hlavní oslavy se konaly až roku 1735), na nichž se zásadním způsobem podílel tehdejší opat Václav Vejmluva. Klášter, obecně jmenovaný Zara nebo Saara, byl založen na pomezí Čech a Moravy Bočkem, hrabětem z Berneku, a jeho příbuznými. Právě v roce 1735 bylo vytištěno šest literárních projevů, které se v přítomném svazku znovu editují. Oslavy se konaly od 28. srpna do 4. září 1735 a vyznačovaly se typicky barokní pompézností, při níž byla funkčně využita antika (triumfální oblouky, amfiteátr, mytologické postavy), ovšem s křesťanským duchem — vše bylo prosyceno všudypřítomnou dominantou alegorie. Prvním editovaným textem je *Žďár pět set let starý* popisující zmíněné slavnosti, pak text Jiřího Františka Slavička *A stala se svatba*, alegorický sňatek města Žďáru a kláštera, Jana Josefa Khella *Nepomucena Mater*, titulní text Karla Borromaea od svatého Remigia *Žena krásná náramně*, alegoricky představující cisterciácký klášter, text Alberika Rebmanna *Sára pět set let stará* a Alberta Schustera *Léčivá voda milostí*, Václava Josefa Henneta *Hic datus est vobis*, Johanna Joachima Hloupý *Lucerna mezi vodmi mořskými plující*, *Velešlavné bratrstvo* a *Zelená hora*.

Význam této edice, zejména homiletiky, tkví v umělecké úrovni publikovaných textů, které rozšiřují naše znalosti českého baroka a všech jeho vrstev a současně směřují k srovnávacímu slovanskému a evropskému konceptu tohoto proudu. Barokní alegorie a symbolika je v těchto projevech mistrně využívána: „Gotický mučedník přetvořený v barokního světce předurčuje kazatelským projevům silnou dramatičnost a dynamiku, vznešenou patetičnost a nejméně dvojnásobnou symboliku, která se často opírá o promyšlenou grafickou znakovost barokní emblematické. Posluchač i čtenář je strháván vírem slovních obrazů podobně, jako je zvědavý chodec barokním chrámem uchvacován důmyslným uspořádáním a naléhavým poselstvím šerosvitných obrazů a rozevlátých soch a sousoší. Světem poznání smyslového i nadsmyslového ho prozřetelně vedou kazatelé účinně uplatňující barokní teorii ve složitě kompozici svých projevů, ve vzrušeném stylu a rozmanitých tropech a figurách.“ (s. 11)

Z tohoto pohledu se české literární baroko stále jeví nepoznaným územím. Stěží lze obecně charakterizovat jeho umělecké kvality, když nebyla znovu editována řada textů, a naše představa nemůže být proto úplná. Před barokology stojí právě a především úkol nových edic tak, aby se zraku moderního čtenáře znovu zjevil komplex českého literárního baroka. Jinak budou všechny úvahy nutně fragmentární a nepřesné. Žďárské homiletické texty patří podle M. Kopeckého k vysokému stylu s bohatou uměleckostí, a jejich edice je proto významným příspěvkem k poznání různých vrstev českého literárního baroka 18. století.